

Stav životního prostředí v Evropě není dobrý: hlavní výzvou je degradace přírodního prostředí a dopady změny klimatu

Významného pokroku bylo dosaženo při snižování emisí skleníkových plynů a znečištění ovzduší, avšak celkový stav životního prostředí v Evropě není dobrý, zejména v případě přírodního prostředí, které nadále čelí degradaci, nadměrnému využívání a úbytku biologické rozmanitosti. Naléhavou výzvu podle dnes zveřejněné nejucelenější zprávy Evropské agentury pro životní prostředí (EEA) o stavu životního prostředí představují i dopady zrychlující se změny klimatu. Výhled je u většiny environmentálních trendů znepokojivý a představuje velká rizika pro hospodářskou prosperitu, bezpečnost a kvalitu života v Evropě.

Zpráva zdůrazňuje, že změna klimatu a zhoršování životního prostředí představují přímou hrozbu pro konkurenceschopnost Evropy, která je závislá na přírodních zdrojích. Dále se uvádí, že dosažení klimatické neutrality do roku 2050 je podmíněno také lepším a odpovědnějším hospodařením s půdou, vodou a dalšími zdroji. Ochrana přírodních zdrojů, zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně a snižování znečištění zvýší odolnost životně důležitých společenských funkcí závislých na přírodě, jako jsou například potravinové zabezpečení, zabezpečení pitné vody a protipovodňová ochrana.

Zpráva naléhavě vyzývá k urychlení implementace politik a opatření podporujících dlouhodobou udržitelnost, které již byly schváleny v rámci Zelené dohody pro Evropu. Tato opatření jsou v souladu s prioritami Kompasu konkurenceschopnosti Evropské komise v oblasti inovací, dekarbonizace a bezpečnosti.

Zpráva o životním prostředí v Evropě 2025 ([Europe's environment 2025](#)) je nejkomplexnější analýzou současného stavu a výhledu v oblasti životního prostředí, klimatu a udržitelnosti na evropském kontinentu a vychází z informací ze 38 zemí. Zpráva zdůrazňuje, že Evropská unie je světovým lídrem v ochraně klimatu, neboť od roku 2005 snížila emise skleníkových plynů a spotřebu fosilních paliv a zároveň zdvojnásobila podíl obnovitelných zdrojů energie. V posledních deseti až patnácti letech došlo rovněž k výraznému zlepšení kvality ovzduší a zvyšování míry recyklace odpadu a účinného využívání zdrojů. Naději vzbuzuje také zlepšení v řadě faktorů, které umožňují transformaci směrem k udržitelnosti, kterými jsou inovace, zelená pracovní místa a udržitelné financování.

Výkonná místopředsedkyně Evropské komise pro čistou, spravedlivou a konkurenceschopnou transformaci **Teresa Ribera** uvedla: „Tato zpráva nám jasně připomíná, že Evropa musí pokračovat v nastoupeném kurzu, a dokonce urychlit své ambice v oblasti klimatu a životního prostředí. Nedávné extrémní povětrnostní události dokládají, jak křehká je naše prosperita a bezpečnost v době, kdy dochází k degradaci přírodního prostředí a zesilují dopady změny klimatu. Zpoždění nebo odložení plnění našich klimatických cílů by pouze zvýšilo náklady, prohloubilo nerovnosti a oslabilo naši odolnost. Ochrana přírody není nákladovou položkou. Jedná se o investici do konkurenceschopnosti, odolnosti a blahobytu našich občanů. Pokud v současnosti zintenzivníme opatření, můžeme vybudovat čistší, spravedlivější a odolnější Evropu pro budoucí generace.“

Komisařka pro životní prostředí, vodohospodářskou odolnost a konkurenceschopné oběhové hospodářství **Jessika Roswall** dodala: „Přestože jsme dosáhli pokroku, stav našeho životního prostředí je jasnou výzvou k přijetí dalších opatření, k dalšímu snižování znečištění, k obnově přírodního prostředí a k ochraně biologické rozmanitosti. Musíme přehodnotit souvislost mezi životním prostředím a ekonomikou a na ochranu přírody pohlížet jako na investici, nikoli jako na nákladovou položku. Zdravé přírodní prostředí je základem zdravé společnosti, konkurenceschopné ekonomiky a odolného světa, a proto je EU odhodlána pokračovat v plnění svých závazků v oblasti životního prostředí.“

Komisař pro klima, nulové čisté emise a čistý růst **Wopke Hoekstra** doplnil: „Tato zpráva potvrzuje naléhavou potřebu, aby EU neslevila ze svých ambicí v oblasti klimatu. Evropa, která je nejrychleji se otepľujícím kontinentem, se bezprostředně přesvědčila o ničivém dopadu změny klimatu – naposledy v podobě rozsáhlých lesních požárů, které v létě zachvátily Evropu. Náklady v případě nečinnosti jsou obrovské a změna klimatu představuje přímou hrozbu pro naši konkurenceschopnost. Chceme-li ochránit naše hospodářství, je nezbytné pokračovat v nastaveném kurzu.“

Výkonná ředitelka agentury EEA **Leena Ylä-Mononen** uvedla: „Nemůžeme si dovolit snížit naše ambice v oblasti klimatu, životního prostředí a udržitelnosti. Naše zpráva o stavu životního prostředí, na jejímž vypracování se podílelo 38 zemí, jasně uvádí vědecky podložené poznatky a dokládá, proč musíme jednat. V Evropské unii máme

politiky, nástroje a znalosti a desítky let zkušeností se společnou prací na plnění nastavených cílů v oblasti udržitelnosti. To, co uděláme dnes, určí naši budoucnost.“

Složité výzvy, které před námi stojí

Biologická rozmanitost v suchozemských, sladkovodních a mořských ekosystémech v Evropě klesá v důsledku přetrvávajících tlaků způsobených neudržitelností výroby a spotřeby, což se projevuje zejména v potravinovém systému. V budoucnu by podle zprávy mělo pokračovat zhoršování stavu biologické rozmanitosti a ekosystémů v Evropě, přičemž je nepravděpodobné, že by do roku 2030 byly splněny dohodnuté politické cíle.

Stejně tak jsou pod velkým tlakem i evropské vodní zdroje, přičemž nedostatek vody se dotýká třetiny evropského obyvatelstva a území. Udržování zdravých vodních ekosystémů, ochrana povodí a zajištění doplňování podzemních vodních zdrojů jsou podle zprávy zásadní pro zajištění budoucí odolnosti Evropy vůči vodním zdrojům.

Evropa je nejrychleji se otepľujícím kontinentem na planetě. Klima se mění alarmujícím tempem, což ohrožuje bezpečnost, veřejné zdraví, ekosystémy, infrastrukturu a hospodářství. Rostoucí četnost a rozsah katastrof souvisejících se změnou klimatu, jakož i vědomí, že klima se bude i nadále měnit, a to i přes ambiciózní snahy EU o zmírnění dopadů změny klimatu, podtrhují naléhavou potřebu připravit na tyto změny evropskou společnost a hospodářství a zároveň zajistit, aby nikdo nebyl opomenut.

Tyto hlavní výzvy, jak zpráva uvádí, vyžadují přehodnocení souvislostí mezi naší ekonomikou a přírodním prostředím, půdou, vodou a přírodními zdroji. Pouze obnovením přírodního prostředí v Evropě bude možné zachovat konkurenceschopné hospodářství a udržet vysokou kvalitu života evropských občanů.

Zlepšování politik a jejich širší uplatňování

Podle zprávy je naléhavě nutná zásadní změna systémů výroby a spotřeby – dekarbonizace hospodářství, přechod na oběhové hospodářství, snížení znečišťování a odpovědné hospodaření s přírodními zdroji. Politiky EU, včetně Zelené dohody, nabízí jasnou cestu k udržitelnosti.

Zpráva poukazuje zejména na snahu o obnovu stanovišť prostřednictvím přírodně blízkých řešení, která posílí odolnost a zároveň přispějí ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se jí. Zdůrazňuje také potřebu dekarbonizovat klíčová hospodářská odvětví, zejména dopravu, a zabývat se emisemi ze zemědělství. Zvýšení oběhovitosti má potenciál snížit závislost Evropy na dovozu energie a kritických surovin.

Investicemi do zelené a digitální transformace evropského průmyslu může Evropa zvýšit produktivitu a stát se světovým lídrem v oblasti ekologických inovací a vyvinout technologie pro dekarbonizaci těžko redukovatelných průmyslových odvětví, jako je výroba oceli a výroba cementu.

Životní prostředí v Česku

Česko v posledních desetiletích výrazně pokročilo v oddělování environmentální zátěže od hospodářského růstu. Zůstává však jednou z nejnáročnějších ekonomik EU z hlediska spotřeby energie, uhlíku i zdrojů, a to zejména kvůli silné průmyslové základně a závislosti na fosilních palivech. Zelená transformace proto představuje zásadní výzvu, kterou však komplikuje ruská agrese proti Ukrajině. Česko i přesto pokračuje ve snaze o dekarbonizaci a plnění evropských klimatických cílů do roku 2030.

Klíčovou roli hrají nové politiky na podporu udržitelné dopravy, renovací budov a investic do čisté energie i recyklace. Národní strategie v oblasti energetiky se zaměřují na omezení závislosti na ruských fosilních palivech a posílení výroby domácí čisté energie. Tyto kroky jsou nezbytné pro zajištění energetické bezpečnosti země a urychlení přechodu k čistším technologiím. Rozsáhlý průmysl přitom nabízí potenciál, který však vyžaduje další investice do výzkumu a inovací v oblasti čistých technologií.

Souvislosti

Zprávu o životním prostředí v Evropě zveřejňuje Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) každých pět let, jak jí ukládá zakládající nařízení. Zpráva *Europe's environment 2025* je sedmou zprávou z této řady, kterou EEA od roku 1995 vydává. Poskytuje spolehlivé, vědecky podložené poznatky o tom, jak reagovat na obrovské a složité výzvy, kterým čelíme a mezi které patří změna klimatu, úbytek biologické rozmanitosti a znečištění ovzduší a vody.

Zpráva byla vypracována v úzké spolupráci s Evropskou informační a pozorovací sítí pro životní prostředí (EIONET). Zpráva využívá rozsáhlých odborných zkušeností expertů a vědců sítě EIONET v oblasti životního prostředí ze 32 členských zemí EEA a šesti spolupracujících zemí.